

Walk of Wisdom

Jaarverslag 2021

We hebben twee coronajaren achter de rug. Waar veel sectoren het daardoor moeilijk hadden, leek het aantal pelgrims op de Walk of Wisdom te groeien. Meer mensen ontdekten het wandelen en moesten noodgedwongen in eigen land op vakantie. Er was ook meer tijd voor bezinning. We zagen een toename van het aantal pelgrims met meer dan de helft tot 3.225 inschrijvingen voor heel 2021. In augustus meldde zich officieel de 10.000e pelgrim aan. Het is fijn om te merken dat we in een groeiende behoefte kunnen voorzien.

We blikken in dit jaarverslag terug op een bewogen jaar waarin we bestaande tradities hebben verdiept en op zoek zijn gegaan naar nieuwe mogelijkheden om onze kernwaarden nog beter uit te dragen en te verankeren in het ritueel van de pelgrimstocht. Dat deden we zowel door middel van nieuwe activiteiten aan de route als om de vergadertafel. In dit verslag lees je hoe de coördinatoren het afgelopen jaar bezig zijn geweest te ontwikkelen, ontdekken en verdiepen. Hoe de vele vrijwilligers zich ingezet hebben om de duizenden startpakketten klaar te maken en te verzenden, de website bij te houden, vertrekceremonies te organiseren en veel meer. Met ieder jaar dat het aantal pelgrims groeit, neemt het werk toe voor onze stichting en groeien de financiële mogelijkheden om onze ambitieuze doelstellingen te verwezenlijken. Je leest over de afwegingen die daarin gemaakt zijn.

We kunnen nu eenmaal niet alles tegelijk doen. Binnen bestuur en coördinatie hebben we in 2021 dan ook veel tijd besteed aan het zoeken naar balans tussen vrijmoedig pionieren en het bestendigen van onze organisatie. Zoals een boom niet zonder een stevig wortelstelsel kan, zo kan de Walk of Wisdom niet zonder een stevig organisatorisch fundament. Het is die stevige basis die door zovele vrijwilligers wordt gelegd en onderhouden, die ons in staat stelt de kiem van de Walk of Wisdom te laten uitgroeien tot een volwaardige boom.

Op weg naar wijsheid - het is de kern van ons project en sinds kort onze nieuwe ondertitel. Die weg bewandelen we ook graag zelf.

Thomas Hontelez,
voorzitter stichting Walk of Wisdom

Jaarverslag Walk of Wisdom 2021

INLEIDING

1. Pelgrimsbureau: inschrijvingen
2. Route Walk of Wisdom Nijmegen: markering en routegids
3. Verdieping: ritueel Walk of Wisdom
4. Verbinding: vrijwilligers, donateurs, overnachtingsadressen etc.
5. Inspiratie: stiltewandelingen en zwerfvuilacties
6. Uitbreiding: internationalisering
7. Financiële verantwoording 2021
8. PR en onderzoek
9. Bestuur: wettelijke verplichtingen stichting

*We zijn ontkiemd in de aarde
Gewekt door het licht
Om onze eigen weg te gaan*

(vertrekceremonie Walk of Wisdom)

1.

Pelgrimsbureau: inschrijvingen

Aantal pelgrims

We zijn het jaar 2021 gestart met prachtige uitzendingen van Omroep Gelderland over de Walk of Wisdom. Dit heeft de toeloop van nieuwe pelgrims zeker bevorderd, 1.200 meer dan in 2020. In totaal schreven in 2021 zich 3.225 pelgrims in voor een 'Walk of Wisdom', een absoluut record. Ook Corona heeft hieraan natuurlijk bijgedragen: veel mensen moesten of wilden hun vakantie doorbrengen in eigen land.

Het was hierdoor druk voor het pelgrimsbureau. Daardoor was het lastig om al de ingepakte pakketten op tijd klaar te krijgen. Zeker omdat er geen inpaksessies met vrijwilligers georganiseerd konden worden. Dat inpakken werd dus veelal thuisarbeid. Maar het is gelukt! We hebben de 3.225 pelgrims kunnen voorzien van een pakket. Dankzij al de vrijwilligers die het met elkaar hebben gedragen: de vetermakers en de inpakkers, met speciale vermelding van de twee vrijwilligers die het pelgrimsbureau bemensen en de pakketten versturen: Wendy Lichtevelde en Salima Schippers.

Hoe pelgrims de tocht ervaren, kun je teruglezen in de reacties op onze Facebookgroep: veel pelgrims geven aan genoten te hebben van de tocht. Het blijkt dat ze anderen er ook graag over willen vertellen. Mond tot mondreclame blijkt de beste reclame voor de Walk of Wisdom: meer dan 50% van de pelgrims komt bij ons via familie of vrienden (bron: ons eigen enquêteformulier bij inschrijving).

In augustus 2021 werd een historische mijlpaal bereikt: de 10.000e inschrijving als pelgrim! Dat is sinds de opening in 2015 in zes jaar tijd een geweldig resultaat.

2. Route Walk of Wisdom Nijmegen: markering en routegids

Divers en stil landschap

De natuur beleven, dat is waar veel mensen al wandelend op uit zijn, 7 dagen lang. Halverwege getuigen ze hiervan in ons logboek in het bijzondere Mariakapelletje aan de route: *“wat vind ik het hier mooi en wat is de route prachtig”*. Veel uitroepen van dankbaarheid ook op diverse manieren, o.a. deze: *“dank moeder aarde, dank aan alle planten, dieren en mensen....”*

Extra B&Bs en gastgezinnen

Aan de route is soms een tekort aan gastgezinnen en B&B's tijdens drukke periodes. Vooral rond Bergharen en Afferden/Deest/Winssen. Hier hebben zich na wervingsacties nieuwe overnachtingsadressen gemeld. Deze B&B's komen in de nieuwe, alweer zevende editie van onze routegids (maart 2022). De gastgezinnen staan op een aparte lijst die pelgrims krijgen na inschrijving.

Ontworpen voor onderweg

We hebben een opzet gemaakt voor de welkomstbrief die pelgrims krijgen in hun startpakket. We wilden deze aantrekkelijker maken door beeldmateriaal toe te voegen. Dit komt de leesbaarheid ten goede en zo kunnen we onze keuzes voor duurzame materialen beter uitdragen. Details en grafisch ontwerp volgen in 2022.

Aankomst en vertrek

Eind 2020 schreven we dat we tweedehands een ‘constateur’ op de kop hadden getikt. Dat is een klok die gebruikt wordt bij wedstrijden in de duivensport. Deze klok geeft de tijden aan waarop postduiven zijn vertrokken en weer zijn aangekomen. Niet dat we van pelgrimeren een sport wilden maken, maar aangezien duivenringetjes onderdeel zijn van ons pelgrimsritueel, zagen we hierin een logische aanvulling. Zodoende wilden we de constateur onderdeel maken van het aankomstritueel. Samen met een timmerman en uitvinder hebben we gekeken naar de mogelijkheden,

maar deze bleken uiteindelijk te beperkt en omslachtig. Dit onderzoek sluiten we daarmee af. Een nieuwe pelgrimstraditie ontwikkelen gaat - zo blijkt weer - via 'trial and error'. Kosten hebben we nauwelijks gemaakt. Het budget dat we hiervoor van de gewonnen Gelderse Landschapsprijs hadden gereserveerd, staat dus nog steeds op de balans (resterend budget: 1.209 euro).

Digitale Pelgrimsmuur

In 2021 hebben we een begin gemaakt met het inrichten van een online pelgrimsmuur. Het idee is dat pelgrims die de Walk of Wisdom gelopen hebben (en daar toestemming voor geven - AVG) een plekje kunnen krijgen. De pelgrims kunnen op de muur in ieder geval hun nummer, naam en woonplaats 'schrijven'.

De verschillende woonplaatsen willen we op de site grafisch zichtbaar maken, zodat te zien is waar de 'binnenlopers' vandaan komen. De kosten van deze pelgrimsmuur zijn minimaal vanwege tijdsponsoring door Lijndiensten.com.

In 2022 vindt de lancering plaats van de pagina, de laatste puntjes worden nog op de i gezet.

3. Verdieping: ritueel Walk of Wisdom

Door de coronacrisis zijn er helaas veel vertrekceremonies voor pelgrims niet doorgegaan. Binnen de mogelijkheden was het hollen en stilstaan, hetgeen veel regelwerk vroeg: afzeggen of juist weer nieuwe vertrekceremonies organiseren. De vertrekceremonies die wel door konden gaan, werden druk bezocht.

Een van onze oplossingen was om in de kleine, intieme Nijmeegse Valkhofkapel twee vertrekceremonies achter elkaar te organiseren. Dit in verband met de beperkte ruimte gezien de 1,5 meter afstandsregel. De (gratis) ceremonies waren bijna altijd volgeboekt.

De eveneens gratis, vroege vertrekceremonies in de veel ruimere Nijmeegse Stevenskerk werden in 2021 ook druk bezocht. Zelfs in de zomer stonden hier om 05:30u wel 20 wandelaars! Prachtig dat ook deze vertrekceremonie bij zonsopgang na jaren van weinig bezoekers en experimenteren met naam en vorm nu op de kaart staat.

Verdieping, bezinning en verbondenheid

Pelgrims lopen vanwege verschillende redenen. We lezen terug dat mensen lopen om te verwerken, om te bezinnen, om het samenzijn te vieren, om de natuur te beleven. Deze thema's verbinden de pelgrims en verdiepen de traditie. Iedere pelgrim op zijn eigen manier, maar op dezelfde weg zoekend naar wijsheid. Pelgrim Jeroen wist hier woorden voor te vinden in een gedicht:

BEVRIJD

Wat brengt ons samen?

Wat heerst als de wind om deze kapel woedt?

Is het de gloed van de Eeuwige hoop?

Even daalt het besef binnen dat niets alleen is,

Niets zo maar is

Dat dit hier is

Kortom, onze persoonlijke keuzes beïnvloeden het collectief én andersom. In de bezinning op dit creatieve spanningsveld tussen vrijheid en verbondenheid groeit de wijsheid. Daarom hebben we onze ondertitel veranderd van *'pad van je eigen*

wijsheid' naar '*Op Weg naar Wijsheid*'. Hiermee willen we het open karakter van onze pelgrimstocht uitdragen, waarin de zoektocht naar je eigen weg samenkomt met de zoektocht van anderen.

Op weg naar Wijsheid, pelgrimsgetijdenboek 2.0

Na de 10.000e donatie voor een startpakket in augustus, durfden we verder te dromen over de toekomst van de Walk of Wisdom. Uit die droom groeide een plan: *Op Weg naar Wijsheid*. We gaan een boek maken met deze titel. Het wordt ons tweede pelgrimsgetijdenboek, het eerste (Seizoenen van het Leven) is al jaren uitverkocht. Voormalig pionier Damiaan Messing is na zijn sabbatical in Engeland ingehuurd om de coördinatoren Manja en Rob hierbij te helpen. Samen hebben ze in overleg met het bestuur veel tijd gestoken in de opzet. Eind 2021 werd begonnen met het werven van inspirerende lopers. Hun teksten komen in het boek, afgewisseld met (fragmenten van) pelgrimsverslagen, poëzie en kunst.

Met het boek willen we onze jonge pelgrimstraditie verdiepen. We hopen dat pelgrims en anderen ermee in innerlijke of onderlinge dialoog gaan. De details van de plannen kun je terugvinden op de website. Theatermaakster Nynke Laverman, tv-kok Nadia Zerouali, schrijver Kiza Magandane en 'antropoloog van de toekomst' Roanne van Voorst hebben al toegezegd mee te doen.

4. Verbinding: vrijwilligers, donateurs, overnachtingsadressen etc.

Geven en ontvangen

Het werken met de intentie 'geven en ontvangen' vinden we belangrijk. Dit is de basis waarop we samenwerken met elkaar. Hierdoor hebben we een heel harmonieus werkende stichting kunnen creëren. Met mooie en lieve mensen die een verbinding hebben gemaakt met de stichting en in losse zin ook met elkaar. Samen dragen we het gedachtegoed van de Walk of Wisdom uit.

De Walk of Wisdom als vrijwilligersorganisatie

In totaal telt de organisatie circa vijftig vrijwilligers die allerlei taken doen voor de Walk of Wisdom: van markeren tot inpakken, besturen, organiseren van de vertrekceremonies of het bijwerken van de website en de routegids. Wat we belangrijk vinden, is dat ze een taak doen die bij hen past, die ze leuk vinden om te doen.

Bedankje

In 2021 hebben we onze vrijwilligers bedankt met een klein presentje dat de waarde van de Walk of Wisdom vertegenwoordigt. Een katoenen tasje met het symbool Pelgrim dat de kunstenaars Huub en Adelheid Kortekaas ooit voor ons ontwierpen.

Oriëntatiemiddag online

Vanwege de coronamaatregelen en de vele veranderingen in 2021 hebben we als experiment een online oriëntatiemiddag georganiseerd op het lopen van de Walk of Wisdom. Dat ging prima. Belangstellenden uit het hele land oriënteerden zich hierin op de tocht en konden vragen stellen. Circa 12 aanmeldingen. Voor herhaling vatbaar!

5. Inspiratie: stiltewandelingen en zwerfvuilacties

Draaiboek 2021

Tijdens de evaluatie van de stiltewandelingen 2020 stelden we ons de vraag hoe we de stiltewandelingen kunnen inleiden op een wijze dat er tijdens het wandelen 'in de stilte' saamhorigheid of beter gezegd: verbondenheid, ontstaat terwijl we toch 'de stilte' bewaken.

Het antwoord daarop was: (rand)voorwaarden creëren, dat is als organisatie onze belangrijkste taak. Feitelijk begint dit al bij de uitnodiging. Het is goed als deelnemers zich bijvoorbeeld beseffen dat de Walk of Wisdom niet zomaar een wandeling is waar je ongetraind aan begint. In een groep kun je niet steeds rekening houden met snelle of juist langzaam lopende deelnemers. En al zeker niet zonder te praten.

Hiervoor maakten we samen met vrijwilligers Marja Hakkoer en Vivian Cremers een draaiboek.

World Clean Up Day

Als Walk of Wisdom dragen we graag bij aan het schoonhouden van de route en het landschap. We deden daarom in september mee met World Clean up Day in het najaar. In één dag maakten we samen met 40 vrijwilligers de gehele Walk of Wisdom schoon, fijn (en gezellig) om te doen!

6. Uitbreiding: internationalisering

Uitbreiding Walk of Wisdom naar het buitenland

Ons grote plan is in elk land van de wereld één Walk of Wisdom van ongeveer een week lopen. Ja, we weten: het is nogal een plan... We zijn in 2015 dan ook klein begonnen in Nijmegen en hebben inmiddels verschillende Europese landen verkend, te weten: Portugal, Engeland, België en/of Frankrijk. Ook Duitsland lonkt, het ligt immers vlak over de grens.

Na een evaluatie concludeerden we dat we als kleine stichting nog de handen vol hebben aan de route hier in Nederland. We moeten onze capaciteit dan ook op een verstandige manier inzetten. Dichtbij huis bleek daarbij eigenlijk al een mooie opdracht te liggen: internationalisering van de Walk of Wisdom rondom Nijmegen. Hier komen nu enkel Nederlandstalige pelgrims. Wat zou het mooi zijn als hier pelgrims van meer nationaliteiten en culturen samenkomen, de realisatie van onze grote droom in het klein.

We hebben ooit een Engelstalige website opgezet, maar die werd niet onderhouden. Dat gaan we nu alsnog doen, samen met een PR-campagne richting buitenlandse studenten en expats die in Nederland wonen.

7. Financiële verantwoording 2021

Financiële armslag

De extra donaties voor startpakketten die we in 2021 ontvingen, zorgden voor een positief beeld op de financiën van onze stichting. Het resultaat wordt geschat 25.500€.

We zijn blij met dit positieve resultaat, dat we gaan inzetten om onze doelstellingen te realiseren: bijdragen aan de groei van vrede en wijsheid in de wereld door middel van het ontwikkelen van een pelgrimstraditie.

Fondsen, sponsoring, van het getijdenboek.

Dankzij het positieve resultaat konden we extra mankracht inhuren om een plan te schrijven voor de internationalisering van de Walk of Wisdom. Het resultaat eerste opzet voor een nieuw getijdenboek - *Op Weg naar Wijsheid* -. Een boek waarmee we onze waarden overdraagbaar willen maken. Deel 1 van dit getijdenboek kunnen we financieel zelf dragen, maar voor de daaropvolgende delen zal dit lastig worden, zodoende starten we een financiering campagne.

Landschapsbijdrage 2021

Van elke donatie voor de inschrijving leggen we tenminste één Euro opzij om terug te geven aan het landschap op de route: natuurorganisaties of cultureel erfgoed. Het is ons dankjewel aan de route en een uitdrukking van onze verbondenheid met de wereld.

Dit jaar hebben we in totaal €2.260 uitgekeerd aan o.a.: ons begin- en eindpunt de Nijmeegse Stevenskerk (één dag het klein onderhoud van de kerk), de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Natuurmonumenten en het Geldersch Landschap. We zijn lid van de Vogelbescherming en Wandelnet. Bovendien kochten we 11 nestkasten voor mezen voor op de route. Extra acties dit jaar waren een donatie van €1.000,- ten behoeve Land van Ons en een extra donatie voor Natuurmonumenten voor het Jachtslot Mookerheide.

8. PR en onderzoek

Nieuwe redactie en ook weer de oude redactie

In 2021 namen we na jaren van vrijwilligerswerk afscheid van onze eindredacteur Lucy Holl. Voormalig pionier Damiaan sprong in. Damiaan werkt verkwikt na een sabbatical in Engeland opnieuw aan het vertellen van het verhaal van de Walk of Wisdom op onze website.

Verhaallijnen die al bij de traditie horen:

- Elke maand zetten we een tekst uit ons eerste Pelgrimsgetijdenboek op de website. Deze wordt voorgelezen wordt bij de vroege vertrekceremonie in de Stevenskerk. Zowel tekst als geluidsopname publiceren we op de website.
- Jeroen van Zuylen bezoekt namens de Walk of Wisdom bijzondere locaties aan de route. Plekken waar mensen zich thuis hebben gevoeld, thuis voelen, en er naar hartenlust over willen vertellen.

Beste PR in 2021

Leuk om te vermelden: burgemeester Bruls van Nijmegen is samen met 8 andere bekende Gelderlanders te gast geweest op de Walk of Wisdom. Zij werden al wandelend op de route geïnterviewd door verslaggever Klaas Drupsteen van Omroep Gelderland. Rond het voorjaar werd deze serie bezinningsgesprekken “Op weg naar Wijsheid” uitgezonden. De serie werd vervolgens aangekondigd door omroep Max en ook daar uitgezonden.

We stonden in allerlei bladen, waaronder Te voet, Buneke en Vruchtbare Aarde.

9. Bestuur: wettelijke verplichtingen stichting

Door: Thomas Hontelez, voorzitter

Het besturen van de stichting is een spannende en uitdagende klus. Met ieder jaar groeit het aantal pelgrims, groeit het werk dat verzet dient te worden en groeien de financiële mogelijkheden om onze ambitieuze doelstellingen te verwezenlijken. Net als het lopen van de Walk of Wisdom is het besturen van de stichting ook een zoektocht. Hoe meer financiële ruimte we krijgen, hoe groter de ambities worden. Gelukkig is begin dit jaar Stefan Schoofs als penningmeester aan het bestuur toegetreden en hebben we het grootste deel van het jaar met een bevlogen driekoppig bestuur en een vaste adviseur de uitdagingen die voor ons lagen het hoofd kunnen bieden.

Dat betekent dat er soms lastige keuzes gemaakt moeten worden. Gaan we inzetten op uitbreiding in het buitenland, of proberen we eerst internationale pelgrims naar Nederland te halen? Gaan we een nieuw getijdenboek maken, of gebruiken we onze middelen om in het buitenland te verkennen? Hoe zorgen we ervoor dat zowel vrijwilligers als coördinatoren bezield en bevlogen hun werk kunnen doen? En durven we er in onze plannen vanuit te gaan dat we in de toekomst net zo veel pelgrims mogen verwelkomen op de route als de afgelopen twee jaar? We kunnen nu eenmaal nog niet alles doen wat we graag zouden willen. Het bestuurlijke jaar bestond dan ook vooral uit het met elkaar beantwoorden van die vragen en het onderzoeken van onze ruimte.

In 2020 nam Damiaan als pionier afscheid. In 2021 klopte hij met hernieuwde energie en plannen weer op de deur. Net als zijn afscheid bracht ook zijn terugkomst weer nieuwe uitdagingen. Hoe konden we zijn inspiratie, kennis en bevlogenheid op een goede manier in de nieuwe structuur van de stichting een plek geven? Uiteindelijk zijn we daar binnen de mogelijkheden die we hebben behoorlijk in geslaagd en liggen er ambitieuze plannen te wachten voor 2022 en verder. Ook aan de coördinatoren hebben we wat meer financiële ruimte kunnen bieden. Dagelijkse klussen worden steeds meer door enthousiaste en betrokken vrijwilligers gedaan. Daarmee kunnen de coördinatoren steeds meer doen waar ze goed in zijn; coördineren, inspireren en ontwikkelen.

Sinds maart 2021 heeft de stichting geen Raad van Toezicht meer. Door een statutenwijziging hebben we de stichting wat minder 'topzwaar' gemaakt en werken we met een bestuur dan mandaat voor uitvoering geeft aan de coördinatoren.

We blijven zoeken naar de balans tussen pionieren en bestendigen. Zoals een boom niet kan zonder een stevig wortelstelsel, zo kan de stichting niet zonder een stevig organisatorisch fundament. Het is die stevige basis die door zovele vrijwilligers wordt gelegd en onderhouden, die ons in staat stelt de kiem van de Walk of Wisdom te laten uitgroeien tot een volwaardige boom.